

צ'בזטי מזהר"י

קמא

דף קיח.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רנט

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

ליקוטי

צדקה ולא יחסר כלל [א], וכן ע"י זה יכולים שיחיה להאדם מסירת נפש באמת, ואף על פי כן לא יזיק לו, וישאר בחיים :

רננ [ב] **דע** שמיעוט שינה, הוא ממעט תאוות ניאוף, כי יש אש באדם מתחלת התולדה, שמהאש הזה בוערין באדם כל התבערת^י של כל התאוות. וגם כל האכילה ושתיה שנותנין להגוף, האש הזה הוא מכלה ושורף הכל. ועל ידי מיעוט שינה, האש הזה נחלש ואין לו כח לבעור, אך שמויזק לחמוה מיעוט שינה. וכן רבוי שינה, כשהאדם מכריח עצמו לישן הרבה, גם זה מחליש וממעט האש הנ"ל [ג], וגם זה מוזק להמות. רק כשאדם ישן במדה כראוי, אזי תאוות המשגל בתוקפה וכחה, כי לא נחלש האש הנ"ל: [הכל זה שמענו מתוך שיחותיו הקדושים, ותוכן כוונתו בזה לא ביאר היטב, אך כפי מה שהבנתי משיחתו, הכוונה שאין מועיל שום עצה למעט תאוות ניאוף ע"י איזה תחבולה, כי מוזק להמות. כי ה' אפשר להחליש התאוה ע"י מיעוט שינה או ריבוי שינה, אבל שניהם מוזיקם להמות. ע"כ **אין חכמה ואין עצה כנגד** [ד] זה, רק להתחזק להיות גבור לכבוש את יצרו, וה' יעזור לו למלך תאוה זאת מאתו :

רנד [ו] **עינים** הם דברים עליונים וגבוהים מאד, והם רואים תמיד דברים גדולים ונוראים. ואם ה' האדם זוכה לעינים כשרים [ז], היה יודע דברים גדולים רק ממה שעייניו רואות, כי הם רואות תמיד, אך שאין יודע מה רואה. כמו למשל כשמעבירין דבר לפני עיני האדם בהעברה ובמהירות גדול, ואזי אין האדם יודע מה ראה, והנה אף שבשעה שהעבירו הדבר לפני עיניו, בוודאי ראה אותו בראיה גמורה, עכ"ז אין יודע מה ראה, כי אף שעייניו ראו הדבר בשלימות, עכ"ז מחמת המהירות לא ה' פנאי בכדי שיביא הראות להדעת שידע מה ראה. כי לידע הדבר שראה זה תלוי בדעת, ולזה צריך קצת זמן, שישחא קצת הדבר הנראה לפני עיניו, בכדי שיבוא ויושיט כח הראות להדעת את הדבר הנראה, כדי שידע בהדעת מה ראה, ומחמת המהירות לא ראה הדבר רק בכח הראות, אבל לא היה זמן להושיט הדבר להדעת, ועל כן אינו יודע מה ראה. וכן האדם רואה בעייניו תמיד דברים גדולים ^י(היינו מראות וחזיונות) אך שהוא כמו שמעבירין לפניו בהעברה בעלמא ובמהירות גדול, על כן אינו יודע מה ראה כנ"ל, [ו] והבן [ח]:

רנה [צ] **כשהאדם** הוא מאמין בהצדיק בלי שום דעת, אפשר לו ליפול מהאמונה, כי מאמונה לבד אפשר ליפול, אבל אם יש לו גם דעת שמכין גם בהדעת, אזי א"א לו ליפול :

רנו [יג] **שם אתה"** מסוגל על הים ^ילהכנע הגלים [יג], והסוד (תחלים פט) **כשוו גליו אתה תשכחם** (י').

רנג רנד רנה רנו רנז רנה נט ס

רנז [יח] (דברים כג) **כי תבוא"ש בכרם רעך וכו"י**. על פי מעשה וכו', שהניחה לו אמו צוואה שמי שאינו יכול לסובלו לא יניחנו להיות אצלו, ואם לאו יצטרך לעזר מהרחוקים על הקרובים אצלו וכו'. ^יביאיתבאר במ"א[כג] כי כשאוכל יותר מצרכו זה המאכל מוזק לו. כי כל דבר יש לו שורש שיש לו חיות ממנו, כגון הסמים יש להם חיות ממה שהאדם לוקח אותם לרפואה, וכן המאכלים יש להם חיות מזה שהאדם אוכל אותם ומקבל חיות מהם, מזה יש חיות להמאכלים. אבל כשאוכל יותר מצרכו אין לזה המאכל ממי לקבל חיות, מאחר שאין האדם צריך אליו, והוא דומה כאלו הניחו האדם לתוך כלי, שבוודאי^י אינו מקבל חיות משם. וע"כ המאכל מבקש לו חיות להחיות עצמו ואזי הוא מוציא החיות של האדם ועי"ז הוא מוזק להאדם, ומחמת זה נצטרפין עמו אפי' שאר המאכלים ומוזיקם לו. וזה **ואכלת כנפשך שבעך**, לא יותר.

וזה **ואל בליך לא תתן**, היינו שלא תאכל יותר מצרכך, שזה דומה כנותן לתוך הכלי מאחר שאין צריך לו כנ"ל :
רנה [כח] **כשיש** מחלוקת על האדם יכולי"ז לחמות אותו מדרך הש"י ולהפילו ממדרגתו ח"ו. וזה שהתפאר דהמע"ה (תחלים קיט) **רבים רודפי וצרי, מעדותך"י לא נמיתי**, שאף שהי' עליו מחלוקת רבים, עכ"ז לא נטה מדרך הש"י [כח] :

רנט [כט] **כשאדם** מתבודד ומפרש שיחתו וצערו לפני הש"י, ומתודה ומתחרט על גודל הפגמים שעשה, אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה ומנחמת אותו, כי כל פגם ופגם שפגם כנשמתו, פגם אצלה ג"כ ככיוכל. וזה בחי' (דברים כו) **את ה' האמרת וה' האמירך וכו'**. והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים :

רס [לא] **השם** הוא הנפש, כמ"ש בהתורה היכל הקודש לְכַבְסֵי נט) ע"ש. בבחי' ^{לכ}**נפש חיה היא"י שמו** ע"ש. ויש בבחי' זו מסירת נפש: כי יש עשרה הרוגי מלכות שמסרו נפשם על קידוש השם^{לכ} בשביל יהוד קוב"ה ושכינתו' כידוע, שעיקר היחוד ע"י מסירת נפש ^{לכ}[ז]. והם ראו באותן הדורות, שא"א לתקן ולעשות יחודים למעלה כ"א על ידי נשמותיהם, ע"כ מסרו נפשם על קידוש השם ^{לכ}[ז], כי כשהנפשות עולות למעלה ע"י מסירת נפש, אזי הם חוזרים להשכינה, כי משם יצאו, כי ישראל הם **חלק אלוה ממעל** ^{לכ}[ח] ממש, שהם חלקי השכינה ממש, בבחי' **העמוסים מני בטן** (ישעי' מז) וכשהם חוזרים להשכינה, אזי השכינה מתפארת חזי כמה ברא קאתינא לגבך ^{לכ}[ט] (זוהר ויקרא יג). ואזי מתעורר השתוקקת^י עליון ונעשה יהוד כידוע ^{לכ}[יא]. ולפעמים בא לצורך זה הריגה ח"ו, שנהרגין ח"ו כמה וכמה נפשות מישראל, כדי שיהי' יהוד ע"י נפשותיהם העולות למעלה, כי לפעמים צריכין אל היחוד הרבה נפשות מאד הם ושלום, ע"כ בא הריגה ח"ו.

אחרי פטירת הרב הג"ל (חיי מוהר"ן סימן ל) וביאור הענין עיין בפל"ח כאן הובא בבש"ק ח"א סימן רכא. ובחי' מוהר"ן סימן קלו בהגות המעתיק שם. (אלף ת"ה גבורות אלה נזכר גם בסוף תורה ו' תנינא בזהר נשא קלז).

^י **עיין זוהר נח דף סט: ובמקדש מלך שם** (בספרים ישנים נדפס המקדש מלך בדרך קצא.][ועיין פרפראות לחכמה על תורה זו ביאור זוהר והמקדש מלך הג"ל ומה שביאר עפ"י פע"ח שער הסליחות פ"ח ד"ה אפים מש"כ שם בסוגרים. ועיין שער הכוונות עמידה דרוש ה' אתה גבור] וראה פרש"י תשכחם תשפ"ל.

^י לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^י מתולד - תבא

^כ בתולד - וי'

^{כא} בתקפא הוסיף כאן בסוגרים (עיין בסוף הספר שם יתבאר מעשה זאת) (וצע"י כי לא נמצא שם), וכן העתיק בתולד וגם שם לא נמצא בסוף הספר, ומתולדו נמחק וכתוב (וייתבאר במ"א)

^{כב} בהוראת זקני אנ"ש המעשה לא נדפס (ומה שנמסר בע"פ ראה בחי"מ השמטות אות פ) ומה שנספרים בע"פ אמר ראב"ן שאינו נכון. את הצוואה צייתה אם רבינו לרבינו. ועיין שער שיש"ק ח"ג אות נב מה צייתה. ועיין שיש"ק חדש ח"ג אות תרטס

^{כג} מתולד - שבודאי

^{כד} המשך הפסוק הג"ל בתחילת התורה

^{כה} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^{כו} מתולד - יכולים

^{כז} מתולד - מעדותך

תורה אור

תורה רנו

תחילים פט י') אתה מושל בגאות תים כשוו גליו אתה תשכחם:

תורה רנו

דברים כי תצא כג (כה) כי תבא בכרם רעך ואקלף ענבים כנפשך שבעך ואל פלךך לא תתן: ס

תורה רנה

תחלים קיט (קנו) רבים רפי וצרי מעדותך לא נמיתי:

תורה רנט

דברים כי תבוא כו (יו) את יקון האמירך היום להיות לך לאלהים וקלכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ: (יח) ויקון האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו:

תורה רס

בראשית ב (יט) ויצר יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאָדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְכָבֹד אֶל הָאָדָם לְרֹאשׁוֹ מִה יִקְרָא לוֹ וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ:

איוב לא כ) ומה חלק אלוה מפעל ונחלת שדי מפרמיהם:

ישעיה מז (ג) שמעו אלי בית יעקב וכל שארית בית ישראל העשסים מני בטן תשאים מני רחס:

^[1] משמע שחזקות בין הלויקים היא דבר מעל הטבע שע"כ זוכים עי"ז ללמעלה מהטבע

^[2] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[3] גם בדפורי ותולד – התבערת, ומתולד – התבערות

^[4] שבילי אמונה מניב חמישי סוף השביל השישי ד"ה אמנם רבוי השינה

^[5] נוסף בתקפא

^[6] לשו"כ משלי כא ל'

^[7] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[8] עיין חיי מוהר"ן תקט

^[9] ביאור של מוהר"נית בתקפא

^[10] עיין גם תורה סה אות ג'

^[11] ועיין ככבי אור שיחות וספורים את לב שלפעמים מכה שמגיע לזוכים מגיע גם לבליתי זוכין

^[12] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[13] זמן ומקום אמירת התורה לא ידוע, אבל אולי ניתן לשער שהיה בשנת תקנה בדרך לא"י או נודע לרבנו הסוד הזה בכפר סאקילע ומשם נסע לניקולייב ומשם לחרסון שם אמר כמה תורות בעינין יקם סערה לדממה כמה ימים לפני שבועות.

^[14] בדפורי- אית"ה

^[15] גם בדפורי – להכנע, בתולד ומתולד - להכניע

^[16] שם "אתה" המבואר כאן גילה רבי מנחם מענדל מויטעפסק שהתגלה לרבינו בכפר סאקילע בדרכו לארץ ישראל (שנת תקנח עשר שנים

מאמר כשאדם מתבודד

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה

כשהאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצעריו לפני השם יתברך ומתודה ומתחרט על גדל הפגמים שפגם, אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה. כי כל פגם ופגם שפגם בנשמתו פגם אצלה, כביכול, והיא מנחמת אותו שתבקש¹ תחבולות לתקן כל הפגמים: (לק"ע התבודדות יא)

שיחות

אין

לקוטי הלכות

אין

קושיות

- כשאדם מתבודד ומפרש שיחתו וכו' – צ"ע האם דווקא בהתבודדות?
- מפרש שיחתו, וצעריו, ומתודה, ומתחרט – היינו תשובה ומדוע לא הוסיף גם קבלה לעתיד.
- אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וכו' – צ"ע לאיזה עניין היא עושה זאת אם האדם לא יודע מזה כלום.
- והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים – צ"ע כי נחמה הפירוש שמתברר שהכל היה לטובה². ולפ"ז לכאורה לא שייך ההמשך שתבקש תחבולות לתקן.
- והיא מנחמת אותו וכו' – צ"ע מה הנחמה אם הוא לא יודע וממילא לא מתנחם? ראיתי בספר אשפוך לפני שכי' (של הרב אברהם יצחק כרמל ד"ל) פרק יג – מה שאמר רבנו בתורה רנט כשאדם מתבודד לפני ה' השכינה כנגדו, ומנחמת אותו וכו'. אצל כל אדם מתפרשים הדברים כ"שמיעה" בלב. כמאמר הבעש"ט על 'בכל יום יוצאת בת קול', ששומעים אותה בהרהור תשובה שבלב. הנחמה היא הרגשה בטחון ועזו בהשם יתברך, והבנה שמה שעושה השם יתברך הוא לטובה. לפעמים המתבודד עצמו מדבר דיבורי התחזקות לעצמו שאינם ממנו, כך מנחמת השכינה. דוד נרדף עד מוות וי"א שאף ביקש לעבוד ע"ז, ופתאום נהפך לבו עד שאמר 'מזמור' על שאבשלום רודף אותו, כי יש בזה חסד ה'. פירוש הפסוק 'אני אמרתי בחפזי', כשנחפזתי לברוח, 'כל האדם כוזב', כל אדם שיאמר לי שה' עזבני, כוזב. בסיפורי מעשיות מעשה א'. יש להתפלא כי נראה שמכל השנתיים שישב השני למלכות וכסף והתגעגע בו' לא נותר מאומה, אבל האמת שהוא קיבל "מכתב" מהשכינה שזו רחמנות גדולה עליו. כלומר, הוא הבין שה' אינו שונא אותו אלא מרחם עליו, בנוסף להנ"ל במכתב נאמר שעל ידו יגרם תיקון השכינה.
- צ"ע האם שייך בזה אע"פ דאיהו לא חזי מזליה חזי, ואם כן במה זה מתבטא?
- והיא מנחמת אותו שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים – כיצד השכינה יכולה לתקן מה שאנו קלקלנו?

כב ער כה תמוז תשפ"ה ירושלים

¹ ראה בספר השתפכות הנפש אות טו – מעתיק את הל"ע הזה בשני תיקונים וצ"ע כוונתו שכתב השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתו וצעריו. וכו' והיא מנחמת אותו שייבקש תחבולות לתקן כל הפגמים.

² סוד הנחמה שפירושה שמתגלה ההפך ממה שהיה נראה לנו, (כפרשי" בכל מקום שכתוב לשון נחמה פירש לשון מחשבה אחרת) וכלשון יוסף לאחיו "אתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה" דהיינו שמתברר שמה שהיה נדמה לנו לרע בעצם הוא טוב נפלא הנובע מאהבת הש"י אותו.

הריצ"ח (וישב תשנ"ו בשיעור על זוהר פקודי) בקדיש אומרים שבחים לעילא מן כל וכו' ברכתא תשבתיא ונחמתיא וצ"ע איך נחמה מצטרף ללשון שבח. (עיי' טור אור"ח סימן נו שהוא על נחמת הקב"ה) והתירוץ עפ"י תורה בא שבשיתגלו המקיפים והמקיף למקיף אריך ועתיק אזי יתגלו כאלה גלויים של נחמה שיתברר שלא רק יצאנו מרע שזה בחי' הצלה וישועה, אלא נחמה זו מחשבה אחרת, שמתברר שלא היה רע כלל וזה השבח הגדול שנגלה איך שלא היה רע כלל, איך שבתשובה מאהבה, אפשר לגלות שבע"ת אפילו למעלה מצדיק גמור.

ח. עיין בפתיחה גרסת הלכותי עצות ועי"ש בהערה את גרסת ההשתפכות נפש וצ"ע מדוע שינה ומה כוונתו בזה? וצ"ע אולי היה קשה לו קושיא הנ"ל איך השכינה יכולה לתקן מה שאנו קלקלנו.

הקדמה

לעיל בתורה פט/ו למדנו שכל חסרון שיש לנו הוא גילוי על החסרון בשכינה שגרמנו, וכדי לא ניפול לעצבות יעץ לנו רבנו לחשוב מה אני ומה חיי שהקב"ה מספר לי את חסרונותיו וכי יש כבוד גדול מזה? אבל בוודאי הכוונה לכל היום לבד מהשעה של התבודדות. וזהו שאומר לנו כאן רבנו שבאותה שעה של התבודדות שכן צריך להצטער על העוונות ופגמים שעשינו, שנדע שגם השכינה שכאמור הפגמים שלנו פגמו גם אצלה, גם היא מפרשת לפנינו את שיחתה וצער, ומנחמת אותנו שתבקש תחבולות לסייע לנו לתקן.

עד כאן ההקדמה

✱

תורה רנט [ה]

פסאדם מתבודד ומפרש שיחתו וצעריו לפני הש"י, ומודה שעוונותיו גרמו לו את הצער

ומתודה ומתחרט על גודל הפגמים שעשה, דהיינו העבירות שגרמו את צער שיש לו, כי כל עבירה לבד ממה שבוראה מחבל שמזיק לו, גורמת חסרון בשכינה, וכיון שכל השפע שלנו מגיע ע"י יחוד קב"ה ושכינתיה, ממילא כל חסרון בשכינה פוגם ביחוד וממעט את השפע, ואזי יש לאדם חסרונות ומצטער מהם. ועל כן באמת עיקר התפילה והחרטה שלנו צריכה להיות על הפגם וחסרון שגרמנו לשכינה/ו (כמבואר בתורה יד/ו). אבל מי שלא במדרגה הזו להרגיש כל כך צער השכינה, אזי כדי שתפלתו תהיה באמת מעומק הלב בבחי' שפכי כמים לברך, טוב שיתפלל על החסרון והצער של עצמו.

וכשאדם מתבודד ועושה תשובה בווידי וחרטה כנ"ל ומסתמא גם קבלה לעתיד **אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיחתה וצערה** שכל מה שפגם בנשמתו פגם גם בה, וכתוב (ישעיה סג ט) בכל צרתם לו צר/ו ואמר רבי מאיר/ו בזמן שאדם מצטער שכינה מה אומרת כביכול קלני וכו' ואם כך מצטער המקום על וכו'/ו, **ומנחמת אותו,** שברוך ה' שנענש מדה כנגד מדה שע"ז ידע על מה לשוב/ו.

¹ תורה פט – ותתסרהו מעט מאלקים וכבוד ויהדר תעטרהו (תהלים ח). הנה ידוע, כי כל מה שחסר לאדם הן ברוחני הן בגשמי, החסרון הוא בהשכינה, שהוא בחינת אלקים. והוא ותתסרהו, בודאי מעט מאלקים, היינו החסרון בודאי מאלקים, היינו בהשכינה.....

² לא ידוע טתי והיון נאמרה תורה זו

¹ עיין אגרא דכלה – פרשת תולדות – נ"ל על פי מה שפרשנו המשנה באבות [פ"ב מ"ד] עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. ואמרנו בפירוש דבריהם כי קבלנו מצדיקי הדורות כשהצדיק מתפלל עבור איזה חסרון, צריך להתבונן בדעת שבהגיע לאדם איזה חסרון, על כרחך יש מניעת השפע בשכינה של מעלה אם הבנים, ודבר זה גורם חסרון לבנים, כי ברבות הייחוד פנים בפנים בשפע רב למעלה אזי יושפע כל טוב לבנים, ולזה ישים הצדיק כל מגמתו בראותו איזה חסרון לבנים יתפלל על העדר היחוד והשפע למעלה כי זה העיקר, ולא ישים מגמתו העיקרי להשלים חסרונו בלבד, רק תהיה תפלתו צורך גבוה, והנה כשיעשה הצדיק כזאת, וישליך רצונו מנגד שלא יחשבנו לעיקרי נגד רצונו ית', אזי כמים הפנים אל פנים כביכול, ויעשה השי"ת לעיקר רצון הצדיק וממילא יתהווה היחוד למעלה, וזהו יפורש בדברי התנא עשה רצונו כרצונך (בכף הזמן). ר"ל שתתאוה לרצונך, באותו הזמן עשה לעיקר רצונו דייקא, דהיינו לגרום היחוד, ואז כמים הפנים אל פנים ויעשה רצונך כרצונו, והבן:

¹ תורה יד אות ט' – וישקלית לסלתאי ואנחתיה בכותא דרקי. סלתא זה פרנסה, כמו 'מי שיש לו פת בסלו' (יומא עד:), הינו של' רצה לעסק בשום עסק מעסקי עולם הזה, רק בשביל נשמתו. גם כל תפלותיו לא היו אלא בשביל לקשר נשמתו; אפלו אלו תפלות המפרשים בתפלה שהם לצורך הגוף, כגון "רפאינו" ו"ברך עלינו" ושאר צרכי הגוף, לא היה פונתו של רבה בר בר חנה בשביל גופו, אלא בשביל נשמתו, שהיה מכון לפרנסת נשמתו ולרפואתה. וזה: וישקלית לסלתאי ואנחתיה בכותא דרקי. ששקל לתפלה שהוא לצורך הגוף, ואנחה בתפלה, הכל לצורך נשמתו, כי ממילא בשנתקן שם ברוחניות, נתקן גם בגשמיות:

² באר מים חיים חקת פרק יט – ותדע נאמנה כי זה הטוב והחסד היא יותר טובה וחסד מטוב הגמור. כי הלא נודע (סנהדרין מ"ו). אשר בצרתם לו צר וכשהאדם מצטער שכינה מה אומרת קלני מראשי וכו'. ונמצא שכאשר הטוב השלם ברוך הוא שולח יסורין אל האדם, כביכול לו צער מזה. ואך למען גודל טובו וחסדו שרוצה בטובת האדם, כביכול מתאפק על צערו ומצער האדם, בכדי שייטיב לבריותיו. מה שאין כן בטובה ששולח לבן אדם גם לפניו טוב הוא. ולזה אמרו חז"ל (עיין בראשית רבה ט', י"א) בפסוק (בראשית א', ל"א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד. טוב זה מדת הטוב. מאוד זה מדת הפורעניות. כי מדת הפורעניות יותר טוב מן הטובה שזה טוב לבד וזה טוב מאוד. כי כביכול ברוך הוא וברוך שמו מיצר לו בפורעניות האדם בשביל טובתו היש חק מתוק מזה. ועוד כי בטובה, אין כי אם הטובה שעושה. ובפורעניות רואה האדם איך הקב"ה כביכול רודף לעשות לו רפואה בכדי שיוכל לקבל חסדו. ואם האדם מבין את זה וידע באמת שהיסורין לא באו כי אם לרפאות הבשר החי בשאת, אז מוסיף אהבה על אהבה וצמאון על צמאון לאל הטוב והמייטיב לרעים ולטובים ברוך הוא שמצער עצמו כביכול בעבור טובת האדם. וזה יוכל להפוך לבבו באהבה וחיבה ולברך ולהודות לרופא נאמן ברוך הוא על כל הרעות. כי זה תכלית הטובה לפני לקבל אורו ברוך הוא וברוך שמו על נכון.

³ משנה מסכת סנהדרין פרק ו משנה ה' – אָמַר רַבִּי מֵאִיר, בְּזֶמֶן שֶׁאָדָם מִצְטָר, (שְׂכִינָה) מֵהַ הֶלְשׁוֹן אוֹמֶרֶת (כְּבִיכּוֹל) קִלְנִי מֵרָאשִׁי, קִלְנִי מִזְרוּעֵי. אִם בֵּן הַמָּקוֹם מִצְטָר עַל דָּמָם שֶׁל רִשְׁעִים שֶׁנִּשְׁפָּף, קָל וְחֹמֶר עַל דָּמָם שֶׁל צַדִּיקִים.

כי כל פגם ופגם שפגם האדם בנשמתו, דהיינו בנפשו/כ"ג – **גם כן/כ"ג** **כביכול** דהיינו באפשרות שלה לשכון בתוכנו כמ"ש (שמות כה) "ושכנתי עבירה פגם אצלה ג"כ – גם כן/כ"ג" **כביכול** דהיינו באפשרות שלה לשכון בתוכנו כמ"ש (שמות כה) "ושכנתי בתוכם" וביארו/י' שהכוונה בתוך כל אחד מישראל.

פרש"י סנהדרין מז. – **שאדם מצטער**. שפורענות באה עליו בעונו: **מה לשון אומרת**. באיזה לשון היא קובלת ומתנודדת עליו:

תפארת ישראל – [מב] מצטער – בשביל שחטא: **[מג] אומרת** – כבוד השגחת הקב"ה בעולמו, נקרא שכונה, כי שם משכן כבודו, ור"ל הכא שהשגחתו ית' שהוא גם על החוטא, כביכול מתאוננת וקובלת בזה הלשון ויחז"ל השתמשו במלת שכונה במקומות הרבה לכנות בה את הקב"ה, כדי להרחיק הגשמות, כי תשו' חו"י [דקצ"ט ב']: **[מד] כביכול** – ר"ל נדבר עתה מהקב"ה כמאדם שיכול להאמר בו כן ועיין תשבי':

הון עשיר (לרבי עמנואל ריק"ן) – **שכינה**. על שם דכתיב (ישעיה נ, א) ובפשעכם שלחה אמכם. קתני שכונה, אע"ג דבסיפא תנן המקום: **כביכול**. פירוש, זה הזרוע והראש הנזכר בשכינה, אינו זרוע וראש ממש, כי אין לו דמות הגוף ואינו גוף, ואין אדם יכול לכנות דברים אלו לבורא יתברך, אלא כביכול, פי' בכ"ב אותיות התורה יכול אדם לומר כן, כי אלו השמות של אברים הם צירופי אותיות של שמות הקדש שעולים במספרם שם אותו האבר. כגון אוזן שבג' היא שם ס"ג עם הכולל, מפני שזה האבר הוא מושפע משם זה, ומזה תדון לשאר האברים, וזה תפרש הפעולות הנעשות ע"י אברים אלו המכונים לבי"ת, כנזכר בכמה עניינים בדברי רז"ל ככתוב בכתבי האר"י זלה"ה בכמה דוכתי, ותמצא מרגוע לנפשך. והתי"ט פי' תיבת כביכול בפירושים אחרים, ולעניות דעתי האותיות מחכימות כי זה הוא פי' אמיתי, והוא כלל גדול בתורה. ועיין בספרי משנת חסידים: **המקום**. וברישא תנן שכונה, רמז רמז לנו דה' ממרום ישאג, כשרחל מבכה על בניה:

ליתר דיוק ראה צדקת הצדיק (ר' צדוק מלובלין) אות קעה – ואף על פי שהוא מצוה ובערת הרע מכל מקום הרי גורם צער למעלה חס ושלום כמו שאמרו (מגילה י' ע"ב) שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים ואיתא (סנהדרין מ"ו). שכונה מה אומרת וכו'. וכל שכן בצערן של צדיקים אפילו שהוא כפיה לדבר מצוה: ואמנם מדת מלכות הוא דייקא להיפך כמו שאמרו ז"ל אדורד המלך ע"ה (בראשית רבה א' ט"ז) ידך חדות וחריצות לרדות בהן עולמי. ונאמר בו אדמוני כבעשו רק עם יפה עינים מדעת סנהדרין (שם ס"ג ח') לכך זכה למלכות. ושאל נסתלק מפני שנעשה רחמן על העוזרים כנודע דמדת מלכות היא מדת הדין הקשה ונאמר (משלי ח' ט"ו) בי מלכים ימלוכו כי אורייתא נפקא מגבורה כדאיתא בזהר (ח"ג פ' סוף ע"ב) ועל ידה זכה משה למלכות אף על פי שהיה עניו מכל האדם אמר לו קרח מדוע תתנשא. כי כל התנשאות מצד דברי משה מפי הגבורה ובקרח עצמו גם כן פגעה מדת הדין ונתנשא יותר. וכן השם יתברך מתנשא כשעושה מדת הדין ברשעים כמו שאמרו ז"ל (ויקרא רבה כ"ד א').

כ"א כמבואר בתורה קפו – ולף ה' ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים ס"ב), הינו שהוא חסד גדול מאת השם יתברך שהוא משלם לאדם מדה כנגד מדה, שעל ידי זה הוא מבין לפשפש כמעשיו ולידע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה,

כ"ב רוצה לומר שהנשמה היא חלק אלוף מתוקן והנפש צריכה תיקון דהיינו להאיר כמו הנשמה והרוח היא המאירה לנפש את אור הנשמה לתקנה. ועיקר התיקון של הנפש הוא להיות כלי לשכינה דהיינו דומה לה.

כ"ג עיין זוהר יתרו דף פה: – **וגיין כף מאן דפשע בחד מפקודי אורייתא כמאן דפשע בגופא דמלכא** לכן מי שפושע באחת ממצות התורה הוא כמי שפושע בגוף המלך **כמה דכתיב ויצאו וראו בפגרי האנשים** פי' בגופות ההרואים, **הפושעים** פי' רצונו לומר **בי ממש** נגזף ז"ל ממש, **ווי לחיביא דעברין על פתגמי אורייתא ולא ידעין מאי קא עברין** אוי להם לרשעים העוברים על דברי תורה ואינם יודעים מה שעושים, ר"ל אפילו שאינם יודעים עכ"ל פוגמים בשורש המצוה. **דאמר רבי שמעון, הווא איתר דאיהו חב לגביה** אותו המקום והספירה שחטא כנגדו ופגם בו, **הווא איתר ממש גלי חוביה** אותו מקום ממש מגלה את חטאו, כי משפיע דין למטה כדי ליפרע ממנו ע"י בעלי הדינים, **חב בקדשא בריך הווא, קדשא בריך הווא גלי חוביה** ולפי שחטא כנגד הקב"ה שהוא ז"ל, הקב"ה מגלה את חטאו **דכתיב יגלו שמים עונו**, (פי' מרוב צרות אשר יבואו עליו לאויב להפרע ממנו, כי שדהו לא תצמח וכדומה, מצודות), ומפרש **יגלו שמים עונו**, **דא קדשא בריך הווא** היינו ז"ל הנקרא שמים, **וארין מתקוממה לו, דא כנסת ישראל** היא המלכות הנקראת ארץ שהיא המעגלת את החוטאים, וכן **תניא, שמים גליין חוביה דבר נש** השמים שהוא ז"ל מגלים עונו של אדם מה שפגם נמזות העולמות, **ובשעתא דאיהו גלי חוביה** ובשעה שהוא מגלה חטאו, **ארין עביד דינא דבר נש** המלכות עושה דין כלומר האדם, **דכתיב וארין מתקוממה לו פירוש למעבד דינא ביה** לעשות בו דין. (כמ"ק ור"א ומפ"ק)

דגל מחנה אפרים – פרשת תולדות – ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו וגו' ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו, יש בזה דברים עמוקים על דרך שאמר אא"ז נ"ע זללה"ה כי כל הדברים הם באים מהשכינה כביכול וכל החסרונות שיש לאדם יבין שהם חסרון השכינה כביכול ברוך הוא וברוך שמו כמו שהאיר עינינו בזה הענין בהרחבת הדעת לכן כל התפללות צריך להתפלל שתתמלא חסרון השכינה כביכול וממילא יתוקן חסרונו וזהו צדיקא אינון שלוחי דמטרוניתא כי הצדיקים על ידי חסרונם מבינים שיש חסרון בשכינה דוגמת חסרונם ומיחדים אותה ביחוד גמור.

עוד שם פרשת בשלח ד"ה או – או יאמר כי אני ה' רופאך. על דרך שקבלתי מן אא"ז זללה"ה שכל היסורין הבאים על אדם רחמנא ליצלן הוא מחמת שיש חסרון כזה בשכינה כביכול שאין היחוד בשלימות ועל כן השי"ת שולח עליו יסורים כדי לעוררו להתפלל על חסרון השכינה כביכול כמו שכתוב (שיר השירים ב, ה') כי חולת אהבה אני ויראה לעורר אהבה רבה ליחוד קודשא ברוך הוא ושכינתיה ביחוד אמת בשלימות בלי שום חסרון ואז ממילא יסתלק הדינים והיסורים מעליו, והוא שמרמו הפסוק כי אני ה' היינו שיהיה אני שהוא השכינה עם ה' שיהיה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה הוא רופאך היינו רפואה שלך כי אז ממילא מסתלק ובטל כל היסורים ונמתק כל הדינים והבין:

ועיין מאור עינים לרבי מנחם טברסקי מצ'רנוביל – והנה מורי ורבי הרב מוהר"ר דוב בער מק"ק מעזריטש נבג"מ אמר על מה שאמרו רז"ל במשנה אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש, ר"ל שהמתפלל על איזה צער שיש לו, לא יכוין להנאת עצמו, רק יעמוד להתפלל מתוך כבוד של השינה שנקרא ראש, שבכל צרתם לו צר, וכמאמר רז"ל (סנהדרין מז) בזמן שאדם שרוי בצער שכונה מה אומרת קלני מראשי וכו', כי כל הדברים שהם הצטרפות האדם נקרא אברי השכינה כביכול, כגון רפואה פרנסה ושאר דברים, כל דבר הוא אבר מהשכינה, ומה שחסר למטה חסר גם כן למעלה כביכול, וצריך לבקש רק שיתוקן למעלה ולא יכוין להנאת עצמו כלל, ואם יעשה כן ממילא יתוקן למטה גם כן. ורפואות הבעש"ט נבג"מ היה רק על ידי יחודים שהיה מייחד ומעלה השכינה אל מדת אי"ן וממילא ניתקן למטה גם כן.

כי החיסרון בשכינה הוא רק מצד התגלותו ית' אלינו/טו, שהרי "אני ה' לא שנית", אלא שכל עבירה עושה חסרון בהתגלות, דהיינו בבחי' ה"ושכנתי בתוכם" כי לא תוכל לשכון על איבר הפגום בעבירה.

וזה דהיינו התשובה שלנו כנ"ל, וכנגדה שיחת השכינה ונחמתה לנו זה בחי' (דברים כו) וטו את ה' האמרת וה' האמירך וכו'. שני פסוקים אלה הם ממקרא בכורים שאומר המביא בכורים לבית המקדש. והרבה פירושים נאמרו בשתי תיבות אלה, מאיזה שרש הן/טז, ורובם פרשו לשון רוממות. נמצא שהתשובה שלנו בהתבודדות עי"ז אנו חוזרים להמליך ולרומם את הקב"ה ואזי ה' צלך ובבחי' שובו אלי ואשובה אליכם, חוזר ה' ית' בבחי' שכינתו ומשלים את תשובתנו (דהיינו תיקון הפגם) וממליך ומרומם אותנו מכל עם.

והיא השכינה כנ"ל מנחמת אותנו שבדיעבד הכל לטובה/יז שהרי עי"ז חזר בתשובה, ועל כן עתה אפשר לה **שתבקש תחבולות לתקן כל הפגמים ולהשלים את תשובתו**: כי אע"פ שאדם בהרהור תשובה נקרא צדיק כמבואר בקדושין מט: שאפילו רשע המקדש על מנת שהוא צדיק, מקודשת מספק שמא הרהר תשובה. כי בהרהור תשובה עם חרטה אמיתית מתקן/יט את עצם העבירה על רצון ה', וגם את הקלקול שפגם

^{יד} ראה לקמן תורה צד. בשם השלה הקדוש מסכת תענית פרק נר מצוה ענין העבודה (ד"ה ושכנתי) אע"פ שהפסוק מדבר בשכינה ששרתה במשכן שהיה במחנה כהונה שבתוך מחנה לוי וישראל (כמבואר בשמות כה), מדלא כתיב בתוכו אלא בתוכם משמע שהכוונה גם לושכנתי בתוך כל אחד מיישראל.

^{טו} ספר קנאת ה' צבאו-ת רמח"ל - חלק שני - השכינה - גלותה וגאולתה: והנה צריך שתדע, כי השכינה בהיותה בגלות נאמר בה (שה"ש א, ו) "אל תראוני שאני שחרחרת", ונראים בה כל הפגמים וכל הקלקולים במדרגותיה, אשר על כן שולטים כנגדה הס"א. אך באמת איננו כך, כי אין שייך חסרון ושינוי במהות הספירות, אלא העלם הארה הוא והסתרת פנים. ונמצא שלפי האמת אין חסרון בשכינה, אלא נראה חסרון, והוא העלמת הכח. והנה על זה הענין כתוב (מלאכי ג, ו) "אני ה' לא שנית", כי אני ה' הוא סוד קב"ה ושכינתיה, ואין שייך ביניהם שינוי, פירוש - כי מה שהוא לפי התפשטות המדות, ומזהותם זה לזה, אין שייך שינוי כלל, רק למקבלים הוא השינוי, כי יהיה הסתרת פנים, ואז נראה כאילו המדריגה ההיא חסרה והמאור ההוא נגרע. ובאמת אין זה אלא כי אם העברת הקלקול, כי חטאי ישראל מאז הגבירו כח הס"א, וניתן להם שליטה לינק מן המאורות. ובהיות השכינה מתלבשת בקליפות ומסתרת אורותיה, כפי ההעלם שהיא מעלמת - כך נגרשת ויורדת הס"א מן המאורות:

^{טז} **דברים פרק כו - (טז) היום הזה ידוד אלהיך מצוץ לעשות את החקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך: (יז) את ידוד האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטי ו לשמע בקול: (יח) וידוד האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו: (יט) ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש לידוד אלהיך כאשר דבר:**

רש"י (יז) האמרת והאמירך - אין להם עד מוכיח במקרא ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה הבדלתי לך מאלהי עובדי כוכבים להיות לך לאלהים והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת כמו יתאמרו כל פועלי און:

משכיל לדוד על רש"י - (יז) האמרת והאמירך אין וכו' ומצאתי וכו'. לכאורה אין דברי רבינו מובנים כלל דבתחלה קאמר שאין להם עד ואח"כ אמר שמצא להן עד מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר ואמאי בתחלה קאמר עד מוכיח ולבסוף לא אמר מוכיח אלא עד ועוד הואיל ומצא להם עד שהוא מלשון תפארת ושבח מי הכריחו לפרשם מלשון הפרשה. ונראה דה"ק אין להם עד מוכיח כלומר עד ברור שיוכיח פירושו האמיתי לפי משמעו ולפי הענין נ"ל לפ' שהוא מלשון הפרשה. ואמנם מדברי רבותינו נראה שפירושו מלשון שבח ממאי דאמור בריש חגיגה אתם עשיתוני חטיבה א' וכן משמע מלשון אנקלוס דתרגם חטבת ואהא מיייתי ומצאתי להם עד יתאמרו וכו' אבל אינו עד מוכיח מתרי טעמי חדא דאין הענין נמשך באמרו שבחתו להיות לך לאלהים ועוד דא"כ הול"ל אמרת כמו שבחת ומאי האמרת דבשלמא לפי הפרשה נחא שכך מצינו לעולם לשון הבדלה והפרשה בלשון מפעיל אבל אם נפרש מלשון תפארת קשה קצת:

^{יז} **ראה פרש"י** תחילה אמר מעצמו לשון הבדלה ואח"כ מצא דמיון לתפארת. ורבי יהודה בן בלעם כתב שהוא גם לשון אימרא שבסוף הבגד. ובשם רב **האי גאון** לשון אירוסין ורשב"ם לשון הזקקה ור' יוסף בכור שור פרש לשון תמורה וחליפין והמושב זקנים עפ"י חגיגה ג. פרשו לשון שבח ודעת זקנים עפ"י ברכות לשון חטיבה ובשם הירושלמי פרש המלכת כי בערבית קורין למלך אמיר. שפתי כהן פירש לשון אמירה ודבור וראה פסיקתא שהוא לשון ראש אמיר שהיא ראש העץ, וכן ביאר האבן עזרא ורובנו בבחי' פירש לשון מעלה וגובה, מלשון בראש אמיר (ישעיה יז, ו), שהוא הענף הגבוה, וכן תירגם אונקלוס חטבת, מלשון חטובות אטון מצרים (משלי ז, טז), משובחות. ואמרו בשם ר' יהודה הלוי ז"ל שהיא מלשון ויאמר כלומר עשית הישר בעיניי שקבלת תורתו עד שסבבת שאמר שהוא יהיה ה' אלהיך: לסיכום רוב המפרשים פרשו האמרת מלשון ראש אמיר דהיינו לשון הגבהה.

^{יח} **בענין הנחמה** מובא בבעש"ט שתי מדרגות בזה מדרגת ר"ע הכל לטובה ומדרגת נחום איש גמזו שהרע בעצמו הוא טוב. ולפ"ז מה שע"י התשובה התגלגל טוב צ"ל שהעוונות שלו גילו טומאה טמונה שהיתה בו ורק עתה שיצאה אפשר לתקנה. ולפי נחום אי שגמזו הכוונה לניצוצות קדושים בעמקי הקליפות שבדיעבד עלו דייקא ע"י העליה מהנפילה הנוראה שלם.

^{יט} עיין מסילת ישירים לרמח"ל פרק ד' - ...לפי שורת הדין ממש היה ראוי שהחטא יענש מיד תכף לחטאו בלי המתנה כלל, וגם שהענש עצמו יהיה בחרון - אף כראוי למי שפגמה פי הבורא יתברך שמו, ושללא יהיה תקון לחטא כלל, כי הנה באמת איך יתקן האדם את אשר עת וזה חטא כבר נעשה? הרי שרצח האדם את חברו, הרי שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה? הייבול להסיר המעשה העשוי מן המציאות? אמנם, מדת הרחמים היא הנותנת הפך השלשה דברים שזכרנו, דהיינו, שימן זמן לחטא ולא יבחר מן הארץ מיד כשחטא, ושהענש עצמו לא יהיה עד לכלה, ושהתשובה תתן לחוטאים בחסד גמור, שמתחשב עקירת הרצון פעקירת המעשה, דהיינו, שבהיות השב מפיר את חטאו ומודו בו, ומתבונן על רעתו ושב ומתחרט עליו חרטה גמורה דמעקרא פחרט הגדר ממש, שהוא מתנחם לגמרי והיה חפץ ומשתוקק שיעולם לא נעשה הדבר ההוא ומצטער בלבו צער חזק על שפגם נעשה הדבר, ועוזב אותו להבא ובורח ממנו, הנה עקירת הדבר מרצונו יחשב לו פעקירת הגדר ומתכפר לו. והוא מה שאמרו הפתוב (ישעיה ו, ז), "וסר עונך וחטאתך תכפר", שהעון סר ממש מהמציאות ונעקר במה שעכשיו מצטער ומתנחם על מה שהיה למפרע. וזה חסד ודאי שאינו משורת הדין...

למעלה. ובהרהור לבד מוציא עצמו מרשות הקליפה שנאחזה בו בגלל מעשיו הרעים^{כא}. אבל עדיין צריך לתקן את כל הפגמים שפגם למטה, להפשיט כל הבגדים הצואים שהן המדות ותאוות הרעות שגרמו לו עוונותיו כמבואר בתורה יד, וכל עוונותיו החקוקים על עצמותיו^{כב} כמבואר בתורה ד'. ולכל זה נמשך זמן/כ"ו צריך הרבה סבלנות וכוחות נפש לסבול נסיונות ובזיונות כמבואר בתורה ו', ובעיקר סיעתא דשמיא, ומסתמא זו הכוונה שהשכינה תבקש תחבולות לתקן הפגמים, דהיינו כיצד לסייע לו בכל זה.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רנח

בענין הבעל תשובה שמתבודד ומספר צערו, שגם הקב"ה מלמעלה מופיע ומודיע לו צער השכינה

ראה שערי צדיק לרבי גדליה קניג זצ"ל מכתב מא עמ' קכד
עוד זאת, ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים כתיב, וכשהקב"ה רואה בנפש ישראל שמתקרב לעבודתו יתברך שמו בדבוקה וחשיקה וחפיצה ומשיח לבו לפניו יתברך כבן המתחטא לפניו וכאשר ידבר איש אל רעהו הטוב, אז גם הוא יתברך מופיע ומדקק עליו מלמעלה ומודיעו צער שכינתו יתברך, כמבאר בלקו"א סימן רנ"ט ומרמז גם כן לעיל בסימן פ"ט, עין שם.
ולפי זה יתכן מאד חברי יקירי אהובי בנפשי, שדייקא בזכות פניסתה לעסק במעשה הצדקה ובזכות תפלותיה מעמק הלב על ציון אדונינו התנא האלקי הרשב"י זי"ע א במירון, לעת פזאת הגעת שנמצאת מכשר להודיעה מלמעלה, על ידי רמז ולבוש הצער שעובר עליה, את צער השכינה הקדושה רע"ה תמה, המנהמת ביונה, על שנתרחקה מדודה זה כמה, ונודדת מקנה, אנה ואנה, ולא תמצא מנוח לכף רגלה, ולא תדע הדרך לשוב אל דודה כבתחלה.
הוי אחי הוי אחות, מי יגיד לך הבת ירושלים או מי יסור לשאול לשלום לך, ואל מי מקדושים תפנה ותתחבר להודיע מצערה, אם לא לאלו המבקשים את ה' והחפצים להתקרב לעבודתו יתברך על פי אמתת דרכי העצות הקדושים שגלה אדומו"ר הקדוש והנורא הנמ"ח זצוק"ל זי"ע א, שהם בחינת הקולות דקדושה הנ"ל המקרבים את האדם להשם יתברך וממשיכים קדשותו יתברך לשכון בבוד בתוכנו.
ולצדקה תחשב לך אם תזכה שיתאמת דבר זה במוחה ולבה, ובכל מה שעובר עליה תרגיש מיד רוח ה' אשר תניח ותחנן לראות ולהתבונן מעמד ומצב השכינה הקדושה בעת ההיא אשר גלתה מעני החכמה והדעת האמתי דקדושה שגלו לנו הצדיקים האמתיים חכמי האמת שבכל הדורות, ולהתחזק על ידי זה תכף בתפלה להשם יתברך: "עד מתי לא תרחם את

רבי אלחנן וסרמן זצ"ל בקובץ הערות הקשה מקדושין מ: שרשב"י אמר (עפ"י יחזקאל לג יב) שצדיק שמרד כיון שתהה על הראשונות מפסיד מצוותיו מן הדין ע"י שרצון עוקר מעשיו הראשונים וכן הדין ברשע ותוהה על הראשונות ושואל א"כ על איזה חסד דיבר המסילת ישרים. ותריך קושייתו הנ"ל עפ"י הרמח"ל בדרך ה' שבכל מעשה מצוה ב' חלקים השפעת המצוה על האדם שמסיר ממנו החושך ומעלה אותו מדרגה וחלק שני עשית רצון ה'. וכן איתא ברמב"ן פרשת כי תצא על מצות שילוח הקן (כב ו) שבכל מצוה יש לבד מהשכר גם תיקון האדם, (משמע שהשכר אינו התיקון אדם אלא על עשית רצון ה'). ולפ"ז האבות שלא נצטוו קיימו המצוות רק בשביל התועלת והתיקון. ולפ"ז מבאר שגם בעבירה יש עבירה על רצונו ית' ועוד הקלוקל שגורמת. ולפ"ז מבאר שהחרטת התוהה על הראשונות היא מצד הדין מבטלת את עשית או אי עשית רצון ה' במצוה או עבירה, אבל את התיקון או הקלוקל שנעשה לא מבטלת ורק חרטה התשובה היא חסד שגם הקלוקל שגרם מתבטל, ונמצא שצדיק התוהה על הראשונות מפסיד שכרו כיון שהשכר הוא על עשית רצונו ית' ולא על התיקון שנעשה.

^כ החיד"א אהבת דוד דרוש טו"ב לשבת תשובה (עמ' קמד ד"ה אכן חקרו בת הקדומים) מקשה איך אתי דיבור של ידיו ומוציא ממעשה העבירות והרי קימל"ן לא אתי דיבור ומבטל מעשה. ותיריך שהחוטא תפוס ביד הקליפה, והקדושה שבו ברחו, ונכנסה קליפה במקומה, וע"י החרטה והידידי בלב נשבר, יצא מרשות הקליפה, ונכנס ברשות גבוה, והקליפה שבקרב נתגרשה, וחזרת הקדושה, וכל זה הוא מעשה. ומבאר שכיון שע"י הידידי נעשה כל זה שהקליפה נתגרשה והקדושה חזרת כל זה הוא מעשה רב, והרי זה מעשה שעוקר מעשה.

ועיין בעין זה בתורה קט צדיק תוהה על הראשונות ונאנח ונה מנתק עצמו מחבל הקדושה וקושר עצמו לחבל הטומאה ורשע התוהה על הראשונות שנה ונאנח מנתק עצמו מחבל הטומאה וקושר עצמו להיות ניוון מחבל הקדושה

הריצ"ח תריך (במדבר תשנ"ח (שיעור בוודר) (נרמז כבר גם בתשנו עקב דקה 21) עפ"י רבינו בספר המידות ערך תשובה חלק ב' אות א' 'יום שאדם עושה בו תשובה הוא למעלה מהזמן' ומעלה כל הימים למעלה מהזמן, וכן יום הכפורים הוא למעלה מהזמן: וכן מבואר בתורה עט תנינא שתשובה היא איחוד הזמנים שזה בחי' למעלה מהזמן וכמבואר בתחילת לק"ה ר"ה ה' ויש דין בש"ע שלעקור מעשה אפשר רק ע"י מסירת מודעה לפני המעשה. א"כ ניחא שכיון שתשובה היא שנקשר בספירת הבינה בחי' יובל עלמא דחרותא שהוא למעלה מהזמן, כי הזמן הוא במידות אבל בינה היא למעלה מהמידות בחי' "אז ישיר" א' שעל הו' מידות דהיינו בינה הספירה השמינית. לכן המילה או היא משמשת לעבר ולעתיד כי היא בחי' מעל הזמן. ולכן ע"י תשובה אפשר שהמודעה שמוסר עכשיו, תחשב כאילו נמסרה לפני המעשה, דהיינו שהיא תתייחס גם על העבר, כי ע"י התשובה עלה ללמעלה מהזמן. (לגבי מסירת מודעה אין להקשות שלא יפטור מעונש ביי"ד או קרבן כי באמת שום תשובה לא פוטרת מכפרה שמחייב הבי"ד). (עוד יש בזה אריכות גדולה ראה בהוספות לתורה ו' בסוף החברותא שם)

^{כא} עיין חיי מוהר"ן סימן נ"ח מובא מעשה מהבעש"ט על צדיק שהבעש"ט אמר עליו שלמעלה תיקן הכל ורק למטה עוונותיו חוקקים ושוברים עצמותיו כיון שעדיין לא התוודה לפני צדיק אמיתי. מבואר שכיון ששב בהרהור נעשה צדיק גמור הכל זה נוגע ללמעלה אבל לקלוקל העוון בעצמותיו נשאר עד שיתקנו ולזה צריך תיקון השייך לזה ולוקח זמן.

^{כב} כמבואר בלק"ה ראש חודש ג' ג' שליל הסדר הוא זמן של הארת אור גדול של תשובה ועדיין כדי שיתקבל בכלים צריך מ"ט ימי ספירה שבכל יום מתקנים מדה נוספת עד תשלום שבע מדות שבשבע המדות.

ועיין לקוטי אמרים לר' צדוק אות טז (ר"ה ובזוהר ח"א סב.) שמחשבה מבטלת מחשבה ונעשה חזרון לשוגג והוא מתכפר בתענית ויסורים.

ירושלים, עד אנה בכ"ה בציון ומספד בירושלים, אתה תקום תרחם ציון כי עת להננה כי בא מועד", וכיצא בזה. וכשיתקן ברוחניות בודאי שיתקן גם בגשמיות, וכמבאר שם בסימן י"ד בהתורה להמשיך שלום אות ט' בבאור וְשָׁקֵלִית לְסִלְתָּאִי וְכו', עין שם.